

**ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СТАТЕЙ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ГАЗЕТНИХ ВИДАНЬ)**

С. В. Баранова, канд. філол. наук, доцент;
Н. В. Хаба, студентка IV курсу;
В. К. Тур,* директор з економіки та фінансів

Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна;

* ПАТ «Укрнафтохімпроект»,
вул. Кудрявський узвіз, 5-Б, м. Київ, 04655, Україна

У статті аналізуються особливості ЗМІ як головного джерела впровадження в свідомість людей економічної лексики. Визначаються та інтерпретуються лексичні одиниці газетних статей. Виокремлюються групи термінів у даних текстах, досліджуються семантичні розряди лексики, описуються найбільш уживані кліше та аббревіатури. Класифікуються функції вокабуляру газетних економічних статей.

Ключові слова: лексичні особливості, економічні статті, економічні терміни, кліше, скорочення.

У житті людини XXI століття економіка займає одне з центральних місць та здійснює вплив на усі сфери діяльності людини. Економіка – це сфера знань про сучасний світ, у межах якої відбуваються суттєві зміни в суспільній свідомості та ментальності, а також має місце активна мовна динаміка. Ці зміни не можуть оминати лексичні побудови мови, які стають предметом наукового дослідження О. Г. Петушинської, Р. О. Іванової, К. В. Томашевської та ін. [1; 2; 3]. А найбільш чутливим індикатором мовних тенденцій є різні масові (друковані та електронні) періодичні видання – газети та журнали. ЗМІ сьогодні є основним інструментом впровадження в свідомість людей економічної лексики і економічних знань.

Актуальність дослідження газетно-публіцистичних текстів зумовлена розвитком преси, у цілому, та змінами у специфіці вокабуляру економічних статей, зокрема. На сьогоднішній день вивчаються мова економічного дискурсу та представленість у ньому мовної особистості [1; 3], функціональні аспекти його одиниць [2]. Оскільки лексичне оформлення газетно-публіцистичних текстів змінюється, **метою** роботи є визначення функцій словникового складу сучасних газетних економічних статей у досягненні комунікативного ефекту, її завдання – виокремити групи термінів у даному типі текстів, дослідити семантичні групи лексики, описати найбільш уживані кліше та аббревіатури.

Об'єктом аналізу є тексти економічних статей англomовних друкованих та електронних газетних видань, а **предметом** – особливості функціонування їхньої лексики.

Економічні статті тематично стосуються тієї чи іншої галузі економіки, тому природним є частотність вживання економічних термінів. Економічну лексику в газетних статтях можна поділити на дві групи.

До першої групи належать “популярні” (широковживані) терміни, тобто слова та вирази економічного характеру, які часто зустрічаються в економічних статтях та є відомими пересічним читачам сучасної преси. Терміни даної групи становлять найбільш численну групу економічних термінів: *stocks* (акції), *market* (ринок), *stock exchange* (фондова біржа), *investment* (вкладення), *fund* (фонд), *retail trade* (роздрібна торгівля), *wholesale trade* (оптова торгівля), *currency reserve* (валютний резерв), *manufacturing* (виробництво), *infrastructure* (інфраструктура), *capital* (капітал), *demand* (попит), *resources* (кошти), *losses* (збитки), *financial crisis* (фінансова криза), *inflation* (інфляція) та ін.

Окремі терміни походять від неекономічних понять, які в ході історичного розвитку набули «економічного змісту». Так, *stocks* – акції, облігації, походить від давньоанглійського OE *stocc*, що означає *tree trunk* – стовбур дерева, що символізує щось міцне, міцне, надійне. Водночас *stock* в *stock market* *sходить до stocks* - *an instrument of punishment consisting of a heavy wooden frame with holes in which the feet, hands, or head of an offender were locked*. Спочатку *Stock Market* (1350) було назвою ринку в центрі Лондона, розташованого в тому місці, де раніше проходили публічні покарання (*stocks*). У справжньому значенні вираз *stock market* стало вживатися з 1809 р Дієслово *invest* (інвестувати, вкладати гроші, капітал) походить від лат .: *investire* - *to clothe in, cover, surround*; значення *use money to produce profit* зареєстровано в 1613 р в зв'язку з розширенням торгівлі з Ост-Індією. Термін *bond* має давньоанглійське походження від слова *band*, яке розвинуло значення закріплювати, звідки сучасне значення слова «*bond*» - облігація, цінний папір, що закріплює право її власника на отримання номінальної вартості облігації [1, с.12].

До другої групи входять спеціальні економічні терміни. Для того, щоб полегшити їх сприйняття часто вони або розшифровуються у статті. Так, у статті *'It's not 'reasonable' to believe oil will return to \$75 a barrel and stay there'* (The Telegraph, 13 Feb 2009) терміном, який є важливим для передачі головної ідеї статті, є *equilibrium price* (рівноважна ціна - ціна, що забезпечує рівність попиту і пропозиції на ринку). Це вираз вживається кілька разів, і навіть необізнаній в економіці людині легко вивести його значення з контексту – *the price at which the amount of a particular product being supplied equals the amount demanded*. У статті *'Eurozone growth figures: Germany narrowly avoids triple-dip recession'* (theguardian.com) йдеться про можливий спад в економіці Німеччини; термін *recession* (регрес, спад; зниження, падіння (виробництва, попиту на товари, цін і т. п.)) постійно повторюється в різних ситуаціях таким чином, щоб роз'яснити читачам його сенс взагалі і в даному контексті, зокрема, пор.: *slid back into its third recession since the financial crisis struck; recession during the period after nearly six years of economic misery; long recession* та ін. У статті *'Private equity firms face new scrutiny in age of wiretaps and prosecution'* (theguardian.com) в доступній формі роз'яснюється поняття *private equity* (акції, що не звертаються на фондовому ринку і доступні тільки вузькому колу інвесторів, т. е. акції закритих акціонерних компаній): *The private equity industry – the financiers whose money supports US businesses from hospital companies to burger joints – has been silent for the past month, and that's no coincidence*.

Спеціальні економічні поняття, які здатні перешкодити розумінню статті читачами, що не мають економічної освіти, нерідко пояснюються і уточнюються за допомогою слів *like, such as, particularly* [1, с. 12]. Пор.:

The success of most insurance projects lies in the combination of insurance with other services, such as loans, in-kind seed payouts and government programmes which improve soil conditions and infrastructure.

(The Guardian, 29 Oct 2014)

Reckitt shareholders, particularly FTSE 100 tracker funds, are expected to dump the new shares shortly after listing, which could leave RBP ripe for a takeover on the cheap, a source said.

(The Telegraph, 25 Oct 2014)

However, some shareholders noted that disposing of the business could prove fraught as there are significant crossovers with other parts of BT, particularly in the domestic market.

(The Telegraph, 15 Nov 2014)

Опис сучасних економічних реалій передбачає використання певної кількості клішованих сполучень, що є природним для інформаційно-аналітичних текстів, у яких коментуються новини, головним чином, події соціально-економічного життя [4, с. 128].

Дані кліше являють собою певні підгрупи, які стосуються тих чи інших концептів (інфляція, біржа, інвестиції, торгівля та ін): *capital flow* (рух капіталу), *free market* (вільний ринок), *potential market* (потенційний ринок), *dollar falls or: rises* (долар падає або: піднімається), *dollar is strong and stable, or: weak and unstable* (долар сильний і стабільний або: слабкий і нестабільний), *to cut spending* (урізати витрати), *cheap money* (дешеві гроші - надані в кредит під низьку ставку відсотка), *distribution channel* (канал розподілу):

Wu Xiaoling, director of the State Administration of Foreign Exchange, said yesterday that foreign currency fraud and "disorderly capital flow" had increased this year, prompted by "psychological expectations" of a devaluation of the yuan.

(The Independent, 30 Sep 1998)

MAS was desperately trying to hold back the Singapore dollar's rise against the US dollar.

(The Guardian, 03 Sep 2013)

До найбільш часто вживаних економічних кліше належать *the invisible hand of the market*. Спочатку значення виразу стосувалося зовнішньої торгівлі, у даний час означає: *the market knows best* або *the market operates depending on the particular political philosophy*. Надзвичайно часте вживання даного виразу стало предметом мовних жартів, побудованих на грі слів, наприклад, *How many economists does it take to change a lightbulb? None. The invisible hand does it for them.* Або: *Economists are armed and dangerous: «Watch out for our invisible hands»* [1, с. 14].

До лексики економічної сфери вжитку також належить жаргон. Наприклад, у статтях, де йдеться про процеси що відбуваються на біржі, використовується біржовий жаргон: *bull* (біржовий спекулянт, який грає на підвищення) та *bear* (біржовий спекулянт, який грає на пониження). Дані жаргонізми можуть семантично розвиватися, слугуючи основою для нових утворень, наприклад, *a gold bull, a bullish case, bear market, bear raid, bear run*:

We have to decide whether this is towards the end of another bear market rally that we should sell into now that hope has grown, or the start of a much larger advance, maybe even a new bull market.

(The Guardian, 7 Apr 2009)

Ще однією групою лексем, що стосуються сфери економіки, є абревіатури, які або відомі широкій аудиторії, або розшифровуються в тексті. Скорочення реалізуються у вигляді **ініціалізмів** (GNP, Gross national product – валовий національний продукт; ECB, European Central Bank – Європейський центральний банк; UBS, Union Bank of Switzerland – Об'єднаний банк Швейцарії; WTO, World Trade Organization – Світова організація торгівлі; FDIC, Federal Deposit Insurance Corporation – Федеральна корпорація страхування депозитів), **акронімів** (BOGOF – *buy one get one free*, SWOT, *strength, weakness, opportunity, threats* - аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз); **усічення** (Co від *company*, cap від *capitalization*, admin від *administration*); **бленди** (*magalog* – гібрид від *magazine* і *catalogue*, *adman* - гібрид від *advertising* і *man*, *Chindia* – гібрид від *China* і *India*); **комбінація початкової літери і повного слова** (*m-commerce* – *mobile commerce* – продаж і купівля товарів по Інтернету, *e-money* – *electronic money* – електронна форма грошей; електронні гроші, якими здійснюють платіжні операції за допомогою пластикових карт або через Інтернет).

Використання лексики у газетних економічних статтях визначається економічно орієнтованими цілями та завданнями. Лексика даного типу статей виконує ряд важливих функцій, до яких належать:

1) номінативна функція, яка виявляється у здатності слова позначати об'єкти навколишнього світу. Одиниці економічної підсистеми позначають об'єкти даної сфери діяльності людини, наприклад: *check, certificate, credit card, banknote, etc.*;

Plastic banknotes with a see-through image of Britannia are likely to replace traditional paper notes from 2016 under plans being drawn up by the Bank of England.

(The Guardian, theguardian.com)

To encourage companies to invest in wind energy the UK Government agreed to subsidise them through renewable **obligation certificates**, or ROCs.

(The Telegraph, telegraph.co.uk)

To rebuild your credit status, you need to show that you can manage a **credit card** in a responsible manner, and by making payments on time every month then over time your credit score will gradually increase.

(The Independent, independent.co.uk)

2) сигніфікативна функція, яка актуалізує значення кожної лексичної одиниці, що організовує економічну терміносистему, наприклад:

a. діяча: *trader, consumer, producer, dealer, economist, chartist, strategist, etc.*;

We believe that for many GSifi, this strategy holds the best possibility of preserving stability while removing taxpayer support. It holds **shareholders, creditors and management** in a failed GSifi accountable for its losses.

(The Financial Times Europe, 10 Dec 2012)

Investors have fallen so far out of love with stocks and assets in fixed income hedge funds are poised to overtake those in equity trading strategies for the first time in the history of the \$2tn industry.

(The Financial Times Europe, 10 Dec 2012)

A second risk is that **economic policymakers** overreact even to the relatively modest price rises so far.

(The Economist, 10 March 2012)

China, the world's biggest **merchandise exporter** (10.4 % of the total), will probably appeal.

(The Economist, 21 July 2012)

b. дії: *to fund, to loan, to invest, to export, etc.*

The shares mostly **traded** in a €40 to €45 range through 2010 and 2011, but, since passing through the top of that in January this year, they have shot up to €60 and **are still rising**.

(The Financial Times Europe, Dec 10 2012)

Retired home owners are being forced **to borrow** a record £4 million a day against their properties because a savings crisis has left them too little **to fund** retirement, according to new figures.

The agency helps British companies **to export** by providing financial services such as letters of credit, performance bonds, payment guarantees and even direct loans.

(The Telegraph, telegraph.co.uk)

With our focus now on maximizing the value of existing infrastructure, we plan **to reduce** costs and **invest** judiciously in very low capital cost debottlenecking initiatives.

(The Telegraph, telegraph.co.uk)

c. ознаки: *lendable funds, current policy, clothing import, monetary, policy, etc.*

We have engaged in an effort to understand how possible resolution structures might be treated under existing (and, for the UK, prospective) **legal and policy frameworks**.

(The Financial Times Europe, Dec 10 2012)

After bolstering their balance sheets following **the financial crisis**, US non-financial companies are adding leverage again.

(The Financial Times Europe Dec 10 2012)

Switzerland wants the draft to recognize the consequences of the **current policy** on public health issues.

(The Guardian, theguardian.com)

3) семасіологічна функція, яка реалізується завдяки тому, що лексичні одиниці підмови економіки відображають не лише об'єкти, але і економічні поняття: *to stagnate, deflation, to plunge, etc.*;

Deflation and stagnated growth make European countries, excluding Britain and Germany, stand out as the real sick men of the G20.

(The Guardian, theguardian.com)

*Mr Carney said history shows that when UK household debt levels grow excessively, people have a tendency to cut back their expenditure sharply, **plunging** the economy into recession.*

(The Independent, independent.co.uk)

4) комунікативна функція, яка сприяє спілкуванню з спеціалістами в даній галузі економіки, що передбачає знання вузькопрофесійної лексики економічної підмови. Беззаперечно, підмова є окремою підсистемою, зберігає свої характеристики та, відповідно, розглядається як засіб спілкування, накопичення та зберігання інформації, обслуговуючи ту частину суспільства, що пов'язана з певним професійним узусом (*dead cat bounces* – «стрибок дохлої кішки», термін, що використовується при великому падінні курсу акцій, за ким слідує тимчасове підвищення, після чого курс акцій знову продовжує падати; *Ponzi scheme* – фінансова піраміда):

The futures market is clearly expecting the G20 announcement to offer some support to the battered markets - or at least indicating we're due one of the infamous "dead cat" bounces.

(The Telegraph, telegraph.co.uk)

*What we have now is effectively a gigantic **Ponzi scheme** that pays out to existing recipients from contributions many people think they are making for their own future.*

(The Telegraph, telegraph.co.uk)

5) інформативна функція, яка виражаються у прагненні у якомога короткий термін повідомити про свіжі новини з галузі економіки.

Наприклад, у статті *'London Stock Exchange begins investigation into Quindell's share price fall'* (The Telegraph, 18 Nov 2014) повідомляється, що лондонська фондова біржа розпочала розслідування обставин падіння цін у страховій компанії Quindell, яку підозрюють у порушенні кодексу;

6) функція впливу, яка виражається у прагненні авторів газетних публікацій зорієнтувати світогляд читача у потрібному напрямі. Статті економічного характеру не лише повідомляють про факти, події в сфері економіки, вони націлені на формування певної суспільної думки, і нерідко на переконання читача у правоті своєї авторської позиції. Втілення даної функції можна прослідкувати, наприклад, у статті *'The Scottish play'* (The Economist, 14 April 2012), у якій розглядаються можливі економічні наслідки проголошення незалежності Шотландії. Автор статті подає читачській аудиторії переважно негативні сторони від'єднання Шотландії від Великої Британії:

'Historically Scotland has received bigger grants per head from central government than Wales, for example – in part a tacit acknowledgement that it contributes handsomely to oil revenues, which in 2010-11 amounted to £8.8 billion. An independent Scotland would lose that subsidy.'

'Yet the euro zone has amply demonstrated the dangers of entering a monetary union without fiscal union. Soothing niceties from Cheshire-cat politicians no longer reassure bond markets – Scotland would pay a premium for being part of monetary union that could break. It would have no central bank, no monetary freedom and limited fiscal autonomy.'

І хоча автор відкрито не робить заяв, що існування Шотландії як окремої держави – це погана ідея, все ж таки він подає читачам саме ті факти, які наводять їх на цю думку;

7) популяризаторська функція, яка полягає в інформуванні про поточні економічні події, проблеми у різних сферах економіки [4, с. 3].

Наприклад, у статті *'UK inflation rate rises to 1.3%: How will it affect you?'* (The Independent, 18 November 2014) подається інформація про те, що рівень інфляції у Великій Британії піднявся і пояснюється, які це може мати наслідки.

Тематична обмеженість даних економічних статей не позбавляє розмаїтості їхньої лексики, яку можна розділити на три групи [2, с. 4]:

а) загальноживана лексика (*to say, to simplify, to use, boots, clothes, coat, departure, investigation, month, etc.*);

MPs are preparing to launch an investigation into why there are still more than 1,000 tax reliefs used – and possibly abused – in the UK, despite a coalition pledge to simplify the tax system.

(The Independent, independent.co.uk)

Sales of clothing fell more last month than at any time since April 2012, as an unusually warm September stopped shoppers stocking up on winter items such as coats and boots.

(The Telegraph, telegraph.co.uk)

б) загальнонаукова лексика, яка потрапляючи у закриту економічну систему, втрачає свою полісемантичність, набуває семантичних особливостей економічних термінів: *rally, capital, market, to launch, etc.*;

Although this should restore some confidence and stability to the market, we are still far from a solution to the banking crisis and the challenges facing the banking sector.

(The Telegraph, 27 Oct 2014)

On average, however, the income has increased by 6 per cent annually since the fund launched in 2007.

(The Independent, 20 Sep 2014)

в) власне економічні терміни: *assessment, dealer, economist, shareholder, syndicate, stagnation, etc.*

Europe's exit from the crisis needs the same policies that Italy needs, and without them Italy's stagnation is the future for the entire continent.

(The Guardian, 30 August 2014)

The banking syndicate will appear alongside Whitehall officials on Monday to present the bond sales to investors in London.

(The Telegraph, 09 Oct 2014)

Germany, which becomes a direct shareholder for the first time with its 12 per cent stake, backed the changes partly because it has parity with France.

(The Financial Times Europe, Dec 8-9 2012)

Загальноживана лексика є сполучною ланкою між одиницями економічної підмови [5, с. 122]. Жоден професійно орієнтований текст не може складатися виключно з вузькоспеціальної лексики. Усі слова даного пласту взаємодіють на основі своєї лексико-граматичної валентності, складаючи у сукупності окрему професійну підмову. Наряду з цим відбувається термінологізація загальноживаної лексики, при якій слова втрачають свою багатозначність та переходять у розряд термінів. Наприклад, слово *'rally'* має наступні значення: (1) *unification*; (2) *an act restoration (forces, energy)*; (3) *a group of people together* [6]. В економічному тексті слово *'rally'* набуває інше, термінологізоване, значення [2]:

After two days of rallies in Asia, sharp falls in two of the region's markets yesterday indicated that the period of turbulence is far from over, writes Philip Coggan.

(The Financial Times, 09/2008)

Широке використання в газетно-інформаційному стилі імен та назв робить повідомлення конкретним і співвідносить дані відомості з певними особами, закладами чи районами. Це передбачає значні попередні (фонові) знання у рецептора, які допомагають йому пов'язати назву з об'єктом, що називають. Так, англійському рецептору добре відомо поза контекстом, що *Park Lane* – це вулиця, *Columbia Pictures* – кінокомпанія, *Wall Street* – вулиця Нью-Йорку, на якій знаходиться біржа [7].

Таким чином, у ході лінгвістичного аналізу мовних одиниць, які беруть участь в організації економічного газетного тексту на лінгвістичному рівні, була встановлена неоднорідність використовуваної в даних текстах лексики. Так, лексичний пласт

газетних економічних статей представлений загальноживаною лексикою, включаючи клішовані вирази, загальнонауковою лексикою та економічними термінами (широковживаними та спеціальними).

THE LEXICAL PECULIARITIES OF THE ECONOMIC ARTICLES (ON THE BASIS OF ENGLISH NEWSPAPERS)

S. V. Baranova, N. V. Khaba, V. K. Tur*

Sumy State University,

2, Rymkogo-Korsakova St., 40007, Sumy, Ukraine;

*"Ukrneftehimproekt",

5-B Kudryavsky descent St., 40007, Kyiv, Ukraine

The peculiarities of the vocabulary in the mass media as the main source of implementing the economic lexis into the person's consciousness are analysed. The lexical units of newspaper articles are also defined and interpreted. The groups of terms in such texts are distinguished, semantic types of lexis are investigated, the most widely used clichés and abbreviation are described. The functions of vocabulary in newspaper economic articles are classified.

Keywords: lexical peculiarities, economics articles, economics terms, clichés, contractions.

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СТАТЕЙ (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ГАЗЕТНЫХ ИЗДАНИЙ)

С. В. Баранова, Н. В. Хаба, В. К. Тур*

Сумский государственный университет,

ул. Римского-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина;

*ПАО «Укрнефтехимпроект»,

ул. Кудрявский спуск, 5-Б, г. Киев, 04655, Украина

В данной статье анализируются особенности СМИ как главного источника внедрения в сознание людей экономической лексики. Определяются и интерпретируются лексические единицы газетных статей. Выделяются группы терминов в данных текстах, исследуются семантические разряды лексики, описываются наиболее употребительные клише и аббревиатуры. Классифицируются функции вокабуляра газетных экономических статей.

Ключевые слова: лексические особенности, экономические статьи, экономические термины, клише, сокращения.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петушинская Е. Г. Язык популярного экономического дискурса (на материале англоязычной публицистики) / Е. Г. Петушинская [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.avtooref.mgou.ru/ar/ar264.pdf>
2. Иванова Р. А. Лексика экономического подъязыка в функциональном аспекте (на материале газетных статей "Financial Times") / Р. А. Иванова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.hse.ru
3. Томашевская К. В. Лексическое представление языковой личности в современном экономическом дискурсе / К. В. Томашевская. – СПб.: Изд-во СПб гос. ун-та экономики и финансов, 1998. – 134 с.
4. Добросклонская Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ / Т. Г. Добросклонская [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/116611/>
5. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочивания иноязычных терминов и терминологических элементов / Д. С. Лотте. – М.: Наука, 1982. – 152 с.
6. Хорнби А. Толковый словарь современного английского языка. Специальное издание для СССР. – М., Оксфорд: Русский язык, Оксфорд юниверсити пресс, 1982. – 527 с.
7. Мацак Ж. Г. Лингвостилістичні особливості газетного стилю / Ж. Г. Мацак [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.rusnauka.com
8. The Guardian [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.theguardian.com>
9. The Telegraph [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.telegraph.co.uk>
10. The Independent [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.independent.co.uk>

Надійшла до редакції 25 листопада 2014 р.